

**Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Кафедра всесвітньої історії**

Гон М. М., Гуцало Л. В.

**Методичні рекомендації до семінарських занять
з освітньої компоненти
«Внутрішня політика Європейського Союзу»**

для здобувачів спеціальності 052 Політологія

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І. Франка
2021

УДК 323:061.1ЄС(072)
Г 98

Рекомендовано до друку Вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол № 20 від 29 жовтня 2021 р.)

Рецензенти:

Леонід ПАНАСЮК, доктор політичних наук, доцент, доцент кафедри політології Київського університету імені Бориса Грінченка

Ірина ЧЕРНЮК, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри суспільних дисциплін Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне)

Микола КОЗЛОВЕЦЬ, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та політології Житомирського державного університету імені Івана Франка

Гон М. М., Гуцало Л. В.

Г 98 **Методичні рекомендації до семінарських занять з освітньої компоненти «Внутрішня політика Європейського Союзу»** для здобувачів спеціальності 052 Політологія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021. 48 с.

У методичних рекомендаціях вміщено розподіл навчального часу за темами курсу, теми і плани семінарських занять, поточні контрольні запитання, список рекомендованої літератури.

При складанні методичних рекомендацій враховано вимоги кредитно-модульної системи.

Для здобувачів III курсу історичного факультету спеціальності 052 Політологія денної форми навчання.

УДК 323:061.1ЄС(072)
Г 98

© Гон М. М., Л. В. Гуцало, 2021
© Житомирський державний університет
імені Івана Франка, 2021

ЗМІСТ

Вступ	4
Програма освітньої компоненти.....	6
Структура освітньої компоненти.....	12
Рекомендації до організації самостійної роботи.....	14
Методичні рекомендації до семінарських занять	18
Контрольні питання до екзамену.....	45

ВСТУП

Предметом вивчення освітньої компоненти виступає внутрішня політика Європейського Союзу.

Метою вивчення освітньої компоненти є формування у здобувачів вищої освіти навиків аналізу політологічного мислення, вміння визначати основні складові процесів у сучасному світі, а також набуття навичок дослідження та аналізу внутрішньої політики Європейського Союзу.

Основні цілі вивчення освітньої компоненти: ознайомлення з суттю, формами та історією формування та трансформації внутрішньої політики Європейського Союзу; розкриття процесів євроінтеграції – фундаменту внутрішньої політики Європейського Союзу; дослідження основних складових внутрішньої політики Європейського Союзу.

Здобувач повинен знати:

- зміст основоположних понять та категорій курсу;
- суть, форми та історію формування та трансформації внутрішньої політики ЄС;
- компетенцію й організаційну структуру Європейського Союзу;
- механізм прийняття правових актів в рамках ЄС;
- засоби судового захисту;
- європейські стандарти в сфері вільного руху товарів і капіталів;
- європейські стандарти в сфері прав людини;
- політику у сфері кримінального права;
- європейські стандарти в інформаційній сфері;
- формування бюджету Європейського Союзу;
- спільну аграрну й торгівельну політику Європейського Союзу;
- спільну соціальну та регіональну політику Європейського Союзу;
- теорію та історію європейських інтеграційних процесів, політичні та соціальні чинники європейської інтеграції.

Здобувач повинен уміти:

- аналізувати інформацію різноманітного характеру;
- вільно володіти необхідною кількістю понять та категорій з указанного курсу;
- логічно висловлювати й обґрунтовувати свої думки;
- оперувати політико-правовою та економічною термінологією з метою аналізу сфер та напрямів внутрішньої політики Європейського Союзу;
- встановлювати причинно-наслідкові зв'язки у детермінантах, засобах, інструментах та наслідках внутрішньої політики ЄС;
- з'ясувати причини проблемного стану окремих складових внутрішньої політики ЄС і пропонувати шляхи щодо їхнього вирішення.

Логіка і структура курсу та передбачені цією програмою методи його вивчення дозволять студентам набути певного рівня професіоналізму та навичок, необхідних для подальшої самостійної роботи.

Контроль за видами діяльності студентів здійснюється шляхом поточного оцінювання знань, періодичним контролем по тестах. У кінці кожного модуля пишеться підсумкова модульна робота. За результатами суми усіх модулів виставляється підсумкова оцінка за національною 100-бальною шкалою.

Освітня компонента «Внутрішня політика Європейського Союзу» викладається на III курсі, у V семестрі. На вивчення освітньої компоненти відводиться 150 годин, 5,0 кредитів ECTS.

Форма проведення занять: лекції, семінарські заняття.

Програма освітньої компоненти

Модуль I.

Історія формування та трансформації внутрішньої політики.

Мета, завдання курсу «Внутрішня політика Європейського Союзу». Місце та роль ЄС у світовій політиці. Суть, завдання внутрішньої політики ЄС. Основні напрями внутрішньої політики ЄС. Історичні етапи формування внутрішньої політики ЄС. Головні проблеми вдосконалення внутрішньої політики ЄС.

Теорія та історія європейських інтеграційних процесів. Сутність та види інтеграції. Історія європейської інтеграції: еволюція європейської ідеї; договори про заснування та Єдиний європейський акт; інституційне будівництво. Конституція ЄС. Лісабонський договір. Вирішення гуманітарних питань у контексті європейських цінностей.

Процедури та критерії вступу до ЄС. Склад Європейського Союзу. Порядок вступу нових членів до ЄС. Критерії вступу. Процес приєднання до Європейського Союзу. «Brexit».

Валютна інтеграція.

Розподіл повноважень між Європейським Союзом та державами-членами. Види компетенції. Лісабонський договір (Договір про реформування ЄС). Інституційні зміни у ЄС після прийняття Лісабонського договору. Розподіл компетенцій між ЄС та державами-членами.

Перехід повноважень Європейської спільноти (колишня перша опора) та компетенції по питанням співробітництва поліції та судових органів в кримінально-правовій сфері (колишня третя опора) до Європейського Союзу після прийняття Лісабонських домовленостей. Розширення предметів виключної компетенції Європейського Союзу, внесені Лісабонськими домовленостями 2007 р. Загальна характеристика спільної та допоміжної компетенції ЄС. Розповсюдження Лісабонським договором компетенції ЄС на нові сфери суспільного життя, які раніше відносились до повноважень, що передбачаються.

Зміни в організаційному механізмі Європейського Союзу після прийняття Лісабонських домовленостей 2007 р. «Інститути», «органи» та «установи» Європейського Союзу.

Інститути Європейського Союзу: Європейський парламент, Європейська рада, Рада ЄС, Європейська комісія, Суд ЄС, Європейський центральний банк, Рахункова палата.

Склад та формування Європейського парламенту. Питання утримання депутатів Європарламенту. Принцип несумісності посад. Загальна характеристика внутрішнього регламенту Європейського парламенту. Керівні органи Європарламенту. Діяльність парламентських комісій, квесторів, Генерального секретаріату. Повноваження Європарламенту, порядок його роботи та прийняття рішень.

Місце Європейської ради в системі органів Європейського союзу після прийняття Лісабонських домовленостей 2007 р. Склад та формування

Європейської ради. Загальна характеристика організації роботи, прийняття рішень та повноважень інституції.

Склад та формування Ради Європейського Союзу. Внутрішня організація Ради ЄС: Голова, комітети та робочі групи, Генеральний секретаріат. Загальна характеристика порядку роботи, прийняття рішень та повноважень.

Склад та формування Європейської комісії. Загальна характеристика Кодексу поведінки комісарів (2004 р.). Внутрішня організація комісії : Голова, заступник Голови, Верховний представник Союзу з іноземних справ та політиці безпеки, комісари, генеральні директорати та спеціальні служби. Загальна характеристика порядку роботи, прийняття рішень та повноважень.

Судова система Європейського союзу. Склад та порядок формування Суду ЄС. Загальна характеристика повноважень та порядку прийняття рішень Судом Європейського союзу. Загальна характеристика трибуналу першої інстанції та спеціалізованих трибуналів.

Історія створення та функціонування Європейського центрального банку. Місце Європейського центрального банку в системі органів Європейського союзу після прийняття Лісабонських домовленостей 2007 р. Загальна характеристика повноважень Європейського центрального банку. Склад та внутрішня структура Європейського центрального банку (Керівна рада, Загальна рада, Виконавчий комітет і т.д.). Загальна характеристика порядку роботи, прийняття рішень та повноважень.

Склад та формування Рахункової палати. Діяльність Голови та аудиторів Рахункової палати. Загальна характеристика повноважень інституції.

Органи Європейського Союзу: Економічний та соціальний комітет, Комітет Регіонів, Омбудсмен тощо.

Установи Європейського Союзу: Європейський інвестиційний банк, Європол, Євроюст, європейські агентства тощо.

Роль Комісії ЄС як ініціатора політики Європейського союзу. Зміст принципу консультацій при формуванні політики ЄС: проведення дискусій на політичному рівні, а також на рівні професійних спілок і державних службовців та проведення детальних роз'яснень змісту політичних пропозицій. Розгляд практичних деталей впровадження політичних пропозицій.

Втілення в життя політичних пропозицій : прийняття нормативних актів Європейського союзу. Необхідність для реалізації пропозицій видання так званої Білої книги, в якій детально викладається запропонована, але ще формально не підтверджена законодавча програма.

Поняття законодавчого процесу Європейського Союзу. Загальні законодавчі процедури: процедура «Європарламент-Рада Європейського Союзу» та процедура санкціонування. Спеціальні законодавчі процедури: «спеціальна законодавча процедура», бюджетна процедура та процедура укладання міжнародних угод.

Сфера застосування законодавчої процедури «Європарламент-Рада Європейського Союзу». Висування законодавчої ініціативи при реалізації даної

законодавчої процедури. Проведення «першого» та «другого» читання при процедурі «Європарламент-Рада Європейського Союзу».

Загальна характеристика «позитивної» (коли Рада ЄС робить запит на згоду Європарламенту для затвердження рішення) та «негативної» процедури санкціонування (коли Європарламент робить запит на згоду Ради ЄС для затвердження рішення).

Сфера застосування «спеціальної законодавчої процедури». Загальна характеристика стадій «спеціальної законодавчої процедури».

Роль Комісії та Ради при реалізації бюджетної процедури. Випадки скликання та роль примирювального комітету при бюджетній процедурі. Особливості прийняття бюджету в Європейському Союзі.

Роль Комісії та Ради при реалізації процедури укладання міжнародних договорів. Випадки застосування елементів процедури санкціонування (договір про асоціацію; договір про приєднання Європейського Союзу до Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод; договір, що встановлює особливі інституційні рамки шляхом організації процедур співробітництва; договір, що має важливе бюджетне значення для Європейського Союзу; договір, що торкається сфер, до яких застосовується звичайна чи спеціальна законодавча процедура, коли потрібне санкціонування Європарламенту) та консультацій з Парламентом, коли міжнародні договори торкаються винятково зовнішньої політики та спільної безпеки.

Модуль II. Окремі складові внутрішньої політики.

Судова система Європейського Союзу: історія та сучасність. Загальна характеристика повноважень окремих структурних елементів Суду ЄС (англ. «Court of Justice of European Union»): Суду (англ. «Court of Justice» - вищого судового органу), Трибуналу (англ. та франц. «Tribunal» - колишнього Трибуналу першої інстанції), Трибуналу по справах публічної служби й інших спеціалізованих трибуналів (колишні «судові палати»).

Склад Суду ЄС: судді та генеральні адвокати. Внутрішня організація Суду (Голова, Перший генеральний адвокат, пленум, палати та Велика Палата), трибуналу (Голова, пленум, палати та Велика Палата) та спеціалізованих трибуналів.

Загальна характеристика порядку формування судових органів Європейського Союзу. Гарантії незалежності членів суду. Юридична сила рішень Суду ЄС.

Можливість та обов'язок національних судів звертатися до Суду ЄС.

Поняття та принципи внутрішнього ринку Європейського Союзу (свобода пересування товарів, свобода пересування осіб, свобода надання послуг та свобода пересування капіталів).

Поняття «пересування капіталів» та «пересування платежів» в праві Європейського Союзу.

Встановлення обмежень на рух капіталів, пов'язаних з функціонуванням Європейського валютного союзу, відповідно до права ЄС. Можливість застосування фінансового ембарго (колективного та одностороннього)

відповідно до установчих договорів Європейського Союзу. Правове положення Європейської системи центральних банків і Європейський центральний банк. Цілі, завдання та сфера діяльності Європейського інвестиційного банку. Адміністративна структура Європейського інвестиційного банку.

Історія створення та розвитку інституту основ правового положення особистості на наднаціональному рівні в Європі.

Базові елементи системи основ правового положення особистості в Європейському союзі : 1) громадянство як стійкий правовий зв'язок людини з Європейським Союзом; 2) принципи правового положення людини і громадянина; 3) основні права, свободи й обов'язки.

Загальна характеристика базових елементів основ правового положення особистості в праві інших європейських інституцій.

Декларація про права людини 1989 р. та Хартія Співтовариства про основні соціальні права працівників 1989 р. Хартія Європейського Союзу про основні права. Прийняття у 2001 р. Хартії Європейського Союзу про основні права. Особливості даного документу.

Загальна характеристика положень Хартії Європейського Союзу про основоположні права 2007 р. Можливість оскарження рішення наднаціональних органів Союзу в Європейському Суді по правах людини як одна з особливостей даного міжнародно-правового акту. Окремі вилучення з Хартії, надані Лісабонським договором Великобританії і Польщі.

Історія створення інституту громадянства Європейського Союзу. Підстави і порядок придбання союзного громадянства. Підстави втрати громадянства Європейського Союзу. Гарантії прав і свобод людини і громадянина. Надання Лісабонським договором 2007 р. громадянам додаткових прав і гарантій на участь у керуванні Європейським Союзом.

Свобода пересування громадян країн-членів ЄС в межах Союзу. Роль в розвитку цього права Шенгенських угод. Законодавство Європейського Союзу про візи, притулок, імміграцію та інші напрями політики, пов'язані з вільним переміщенням осіб.

Спільна кримінальна політика Європейського Союзу. Основні заходи Європейського Союзу в сфері боротьби зі злочинністю на сучасному етапі. Загальна характеристика положень «Гаагської програми по зміцненню свободи, безпеки та правосуддя в Європейському Союзі» 2004 р.

Створення та діяльність Європейського поліцейського відомства (Європолу) та Європейського відомства для координації діяльності національних прокуратур (Євроюст). Загальна характеристика нових ініціатив Європейського Союзу в сфері співробітництва органів юстиції.

Європейські стандарти в інформаційній сфері. Класифікація інформаційних прав людини. Обмеження у міжнародному інформаційному праві на розповсюдження інформації та доступ до неї.

Головні напрями співробітництва країн-членів ЄС в інформаційній сфері: 1) інформаційні права і свободи фізичних та юридичних осіб; 2) правове регулювання ЗМІ; 3) розвиток інформаційного суспільства на території ЄС; 4)

створення ефективної системи інформаційної безпеки на території Європейського Союзу. Норми Європейської конвенції про захист прав та основних свобод людини 1950 р. та норми Хартії ЄС про основоположні права 2007 р. щодо інформаційних прав людини.

Загальна характеристика програм розвитку інформаційного суспільства в рамках Європейського Союзу. Загальна характеристика сучасного стану інформаційного законодавства країн-членів Європейського Союзу.

Формування бюджету Європейського Союзу. Основні засади формування бюджету. Розвиток бюджетного процесу. Основні принципи бюджетного процесу на сучасному етапі. Розв'язання протиріч між країнами-членами й інституціями ЄС. Бюджетна процедура. Основні етапи бюджетного процесу ЄС. Участь владних структур у виконанні бюджету.

Механізм прийняття рішень при формуванні бюджету. Роль Європейського парламенту у контролі витрат ЄС. Участь Європейської Комісії та Ради ЄС. Етапи представлення і прийняття проекту бюджету. Механізм здійснення витрат бюджетних коштів і контроль за їх використанням. Палата аудиторів. Конфлікти у сфері бюджетного процесу.

Формування прибуткової та витратної частин бюджету ЄС. Перехід від системи внесків до системи власних ресурсів. Податок на додану вартість. Елементи системи прибутків бюджету ЄС. Удосконалення системи надходження коштів до бюджету ЄС. Бюджетна нестабільність і проблема бюджетного балансу. Процедури корегування внесків.

Обов'язкові витрати і необов'язкові витрати. Чинники обмеження необов'язкових витрат. Європейський Фонд Регіонального Розвитку.

Спільна аграрна політика Європейського Союзу. Еволюція спільної аграрної політики ЄС. Базові принципи спільної аграрної політики. Цілі спільної аграрної політики. Засади та принципи спільної аграрної політики. Негативні ефекти. Добровільна відмова фермерів від використання земель під сільськогосподарське виробництво.

Механізми функціонування спільної аграрної політики ЄС. Інструменти регулювання внутрішніх ринків країн ЄС й інструменти зовнішньої торгівлі та зовнішніх ринків. Принцип взаємоузгодження. Програма «Agenda 2000». Прямі платежі сільськогосподарським виробникам у ЄС.

Фінансування спільної аграрної політики ЄС. Витрати на спільну аграрну політику.

Спільна торговельна політика Європейського Союзу. Особливості формування спільної торговельної політики ЄС. Основні етапи процесу формування спільної торговельної політики ЄС. Сфери спільної торговельної політики ЄС. Цілі спільної торговельної політики ЄС. Імпортні тарифи. Автономна та договірна політики. Функції європейських інституцій та порядок відносин між ними. Рівні спільної торговельної політики ЄС.

Інструменти спільної торговельної політики ЄС. Загальна система преференцій ЄС.

Регламент щодо торговельних бар'єрів. Антидемпінгові заходи. Компенсаційних захист. Захисні заходи.

Спільна соціальна політика Європейського Союзу. Основні засади формування соціальної політики ЄС. Сутність соціальної політики ЄС. Суб'єкти соціальної політики ЄС. Функції ЄС як суб'єкта соціальної політики. Основні завдання.

Базові принципи формування соціальної політики ЄС: індивідуальності, солідарності та субсидіарності. Загальні принципи соціальної спрямованості. Відмінності в здійсненні соціальної політики. Соціально орієнтована ринкова економіка.

Реалізація спільної соціальної політики ЄС в умовах євроінтеграції. Чотири основні етапи розвитку спільної соціальної політики. Соціальні програми. Європейський соціальний фонд.

Пріоритетні напрями реалізації спільної соціальної політики ЄС. Регулювання ринку праці. Підтримка підприємництва та сприяння створенню нових робочих місць. Розвиток і поширення наукових досліджень та інновацій. Досягнення гнучкості та безпеки на ринку праці. Пенсійне забезпечення. Діяльності ЄС в царині охорони здоров'я.

Спільна регіональна політика Європейського Союзу. Формування та принципи реалізації спільної регіональної політики ЄС. Політика згуртування. Вплив інтеграційних процесів на регіональний розвиток. Принципи реалізації спільної регіональної політики ЄС: субсидіарність, партнерство, концентрація, програмування, компліментарність. Передумови ефективності проведення спільної регіональної політики ЄС.

Організаційно-економічний механізм реалізації спільної регіональної політики ЄС. Фінансування Структурних Фондів. Економічний механізм регулювання регіонального розвитку. Інструменти фінансування спільної регіональної політики ЄС. Структура витрат на реалізацію спільної регіональної політики ЄС.

Основні напрями реалізації спільної регіональної політики країнами – членами ЄС. Загальні тенденції регулювання регіональної політики.

Структура освітньої компоненти

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		Лекції	Практичні/Семінарські заняття.	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття		Лекції	Практичні/Семінарські заняття.	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття
Модуль I. Історія формування та трансформації внутрішньої політики.												
Тема 1. Вступ. Суть, форми та історія формування та трансформації внутрішньої політики ЄС.	8	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Компетенція Європейського Союзу.	10	-	2	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Організаційна структура Європейського Союзу.	16	4	4	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Прийняття правових актів в рамках ЄС.	9	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Теорія та історія європейських інтеграційних процесів. Політичні та соціальні чинники європейської інтеграції. Валютна інтеграція.	18	4	6	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Процедури та критерії вступу до ЄС. «Brexit».	14	2	4	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 1	75	14	16	-	45	-	-	-	-	-	-	-
Модуль II. Окремі складові внутрішньої політики.												
Тема 7. Засоби судового захисту.	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Європейські стандарти в сфері вільного руху товарів та вільного руху капіталів.	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-

Тема 9. Європейські стандарти в сфері прав людини.	9	2	2	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Тема 10. Політика у сфері кримінального права.	6	-	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Тема 11. Європейські стандарти в інформаційній сфері.	6	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Тема 12. Формування бюджету Європейського Союзу.	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Тема 13. Спільна аграрна політика Європейського Союзу.	6	-	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Тема 14. Спільна торговельна політика Європейського Союзу.	6	-	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Тема 15. Спільна соціальна політика Європейського Союзу. Охорона здоров'я.	9	2	2	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Тема 16. Спільна регіональна політика Європейського Союзу.	9	-	4	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 2	75	12	20	-	43	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	150	26	36	-	88	-	-	-	-	-	--	

РЕКОМЕНДАЦІ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення освітньої компоненти «Внутрішня політика Європейського Союзу». Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка питань, визначених у планах семінарських занять;
- підготовка питань і тем, винесених виключно на самостійну роботу; конспектування статей з фахових журналів, розділів монографій або підручників;
- підготовка реферату;
- виконання індивідуальних завдань (повідомлень);
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до заліку та екзамену.

Лекційний матеріал, поданий викладачем, повинен бути відправною точкою для здобувача вищої освіти, однак ніяк лише формою готової передачі знань. Викладач у лекції формулює ті питання, проблеми, що повинні бути вивчені, проаналізовані студентами при підготовці до семінарських занять. Здобувач, який прагне до саморозвитку, самоосвіти, має докласти зусиль до вирішення поставлених йому завдань, творчо підходити до них, навчитись правильно аналізувати їх і відповідно втілювати їх у своїх відповідях, рефератах, підсумкових модульних роботах тощо. Виходячи з цього, необхідно підкреслити, що самостійна робота є дуже важливим видом пізнавальної діяльності студентів, формування його як творчої, активної особистості. Це, безперечно, допоможе майбутньому історичу і в професійній діяльності, а також при вирішенні життєвих проблем.

При виконанні завдань самостійної роботи здобувачам необхідно творчо використовувати свої попередні знання, уміння й досвід. Особливо важливо навчитись чітко планувати цю роботу, виділяти головне, використовувати відповідні засоби та методи.

При конспектуванні статей з фахових журналів, розділів монографій або підручників студент має насамперед попередньо ознайомитись з їхньою структурою, виділити важливі для конспектування місця, продумати відповідний план конспекту. Спеціалісти рекомендують конспектувати при повторному читанні статті, книги або джерела, коли усвідомлюється краще смисловий зв'язок ідей, фактів, логіка міркувань авторів. У конспекті необхідно робити записи переважно своїми словами, можна іноді цитувати автора. Ні в якому разі не треба сліпо переписувати більшість запропонованого тексту, оскільки це не розвиває творчі здібності студента і забирає багато часу. Конспект має бути чітко спланованим, невеликим за обсягом, складатись з окремих тез, або стисло законспектованих пунктів, з доповненням їх власними думками.

При підготовці *реферату* здобувач має насамперед виявити бажання вивчати запропоновану тему, а також вміння глибоко та детально проаналізувати поставлену проблему. Студент може запропонувати і свою тему реферату, після консультації з викладачем, який визначить її значущість та доцільність.

Студенту важливо ознайомитись з вимогами до написання реферату, підібрати необхідну літературу, також проконсультувались з викладачем (частково вона вже запропонована у плані семінару).

Обсяг реферату визначається змістом та складністю теми, характером викладу матеріалу і може становити близько 10 сторінок друкованого тексту (без урахування списку використаної літератури та додатків).

Структура реферату передбачає, по-перше, складання плану. План містить такі елементи: вступ, пункти основної частини, висновки, список використаних джерел та літератури, додатки (якщо вони є). У додатки вносять статистичну інформацію (таблиці, діаграми тощо), документи нормативного характеру (положення, статuti тощо), матеріали, на які робляться посилання у роботі (окрім тих, що вказуються у списку використаної літератури).

Реферат виконується державною мовою. У текст можна включати цитати, визначення для підтвердження своєї думки.

Загальна оцінка реферату визначається рівнем обґрунтування зроблених узагальнень (вступ, висновки), кількістю використаної літератури та вмінням її проаналізувати в основній частині.

Захист реферату проводиться студентом на семінарському занятті у відведений викладачем час, може обговорюватися у групі після доповіді. Доповідач має відповісти на запитання, що виникли під час обговорення.

Реферат має бути оформлений на окремих аркушах паперу формату А4 (210x297 мм), додержуючись таких розмірів полів: верхнє, лівє і нижнє – не менше 20 мм, правє – не менше 10 мм. Реферат виконують шрифтом Times New Roman розміром 14, міжрядковий інтервал – 1,5. Титульний аркуш повинен містити: найменування вищого навчального закладу; назву реферату; П. І. Б. студента (група, курс, факультет, форма навчання); науковий ступінь, вченє звання, П. І. Б. наукового керівника; місто та рік. При написанні реферату обов'язково потрібно давати посилання на джерела, використану літературу після кожного їхнього використання у тексті (у квадратних дужках із вказанням номеру сторінки, наприклад: [3, с. 56]). Не можна включати до переліку ті джерела, на які не були зроблені посилання в роботі. Список використаних джерел та літератури розміщують в алфавітному порядку, або по мірі згадування у тексті роботи (при цьому лише один раз вказуючи одне і те ж джерело) і складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. У списку повинні переважати новітні видання. Кількість використаних джерел – не менше 8.

При виконанні *індивідуального завдання (повідомлення)* студент повинен ознайомитись з вимогами до нього, змістом, проконсультуватись з викладачем з конкретних питань та методів виконання його, що викликають складнощі, проаналізувати відповідний теоретичний матеріал, необхідний для

виконання індивідуального завдання, скласти план виконання завдання, оформити його у письмовому вигляді в своєму зошиті. Обов'язково наприкінці необхідно вказати використану літературу та джерела. Повідомлення має бути розглянуто під час семінарського заняття. В іншому випадку, за браком часу, допускається його письмова здача викладачеві, з подальшою усною співбесідою із студентом у визначений час.

Вимоги та критерії оцінювання *науково-дослідницького есе*. Есе є самостійною письмовою роботою студента, написання якої сприяє розвитку аналітичних навичок студентів та є обов'язковою вимогою для допуску до складання іспиту. Тему есе студенти обирають самостійно в межах змісту програми дисципліни та, у разі потреби, можуть проконсультуватися з викладачем. Есе повинно бути самостійним дослідженням автора, плагіат та надмірне цитування є неприпустимими. Есе складається з таких частин: титульний аркуш, зміст, анотація (до 100 слів), вступ, основний зміст, висновки, список використаних джерел. Обсяг есе становить 1500-1700 слів. До зазначеного обсягу не враховується титульний аркуш, анотація та список використаних джерел. Посилання у тексті на бібліографічні джерела позначаються у квадратних дужках із вказівкою в них порядкового номера джерела за списком та через кому номер сторінки (наприклад, [3, с. 18]). Список використаних джерел оформлюється у відповідності до вимог ДСТУ 8302:2015.

Роботи, що містять ознаки академічного плагіату не зараховуються. У разі якщо робота була подана пізніше встановленого строку від отриманої оцінки віднімаються три штрафні бали.

Есе оцінюється за такими критеріями (має 95 балів):

Наукова якість дослідження має 40 балів:

- точність та повнота розкриття теми дослідження;

Основний зміст має 41 бал:

- вдалий вибір теми, чіткість аргументів;
- доречність, точність та вичерпність опису фактичних питань;
- чіткість, точність, логічна узгодженість та переконливість наведених аргументів;

аргументів;

- оригінальність та новизна наведених аргументів;

- аргументованість та якість висновків.

Оформлення має 14 балів:

- загальний стиль роботи, структура, орфографія, пунктуація та граматики;

- правильність оформлення посилань та списку використаних джерел.

Політика щодо дотримання академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське

право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

До порушень академічної доброчесності студентів належить: академічний плагіат, фальсифікація, списування, обман, хабарництво. У разі виявлення порушення академічної доброчесності здобувач має повторно виконати індивідуальне завдання (есе) чи повторно пройти форму оцінювання.

Підготовка до *підсумкових модульних робіт (ПМР), екзамену* має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або освітньої компоненти загалом. При цьому здобувач повинен ознайомитись з переліком питань та завдань до ПМР, екзамену; використати конспект лекцій з даної дисципліни, рекомендовані підручники, монографії, статті. При підготовці необхідно виділити більш складні питання та завдання, приділити їм ретельнішу увагу. Рекомендуємо також для перевірки своїх знань виконати студенту тестові завдання до кожної теми, включеної до ПМР.

ПМР складається з трьох типів завдань, що відрізняються складністю: тестові завдання, теоретичні завдання, практичні завдання. До тестових завдань відносяться тестові завдання з вибором однієї або декількох правильних відповідей, закінченням речення, визначенням понять. За допомогою теоретичного завдання перевіряється знання навчального програмного матеріалу. Практичне (творче) завдання передбачає, що здобувач повинен вміти використовувати набуті знання і вміння з освітньої компоненти «Внутрішня політика Європейського Союзу», аналізувати та робити обґрунтовані висновки.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ I

Історія формування та трансформації внутрішньої політики.

Семінарське заняття №1: *Компетенція Європейського Союзу.*

Мета: розглянути особливості поділу компетенції між ЄС та його державами-членами

План:

1. Розподіл повноважень між Європейським Союзом та державами-членами відповідно до первинного законодавства ЄС.
2. Розширення предметів виключної компетенції Європейського союзу, внесені Лісабонськими домовленостями 2007 р.
3. Класифікація компетенцій ЄС.
4. Виключна компетенція ЄС.
5. Спільна компетенція ЄС та його держав-членів.
6. Доповнююча компетенція ЄС.
7. Спеціальні компетенції ЄС.
8. Принципи субсидіарності та пропорційності.
9. Процедура посиленого співробітництва (enhanced cooperation).

Ключові поняття: компетенції (повноваження), Договір про КЄ, “принципова компетенція” держав-членів, виключна компетенція Союзу; “сумісна (або спільна) компетенція Союзу і держав-членів”, “негативна компетенція”.

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Проаналізуйте залежність входження сфери регулювання до певної категорії повноважень (виключних, конкуруючих та паралельних) ЄС щодо національних органів влади від суттєвих положень Договору про функціонування Європейського Союзу і від усієї його структури.
2. Назвіть предмети виключної компетенції Європейського Союзу, внесені Лісабонськими домовленостями 2007 р.

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття здобувач повинен ознайомитися з розподілом повноважень між Європейським Союзом та державами-членами відповідно до первинного законодавства ЄС. Проаналізувати залежність входження сфери регулювання до певної категорії повноважень (виключних, конкуруючих та паралельних) ЄС щодо національних органів влади від суттєвих положень Договору про функціонування Європейського Союзу і від усієї його структури. Окреслити предмети виключної компетенції Європейського Союзу,

внесені Лісабонськими домовленостями 2007 р. Охарактеризувати спільну та допоміжну компетенції ЄС.

Література:

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник / М. Р. Аракелян, М. Д. Василенко ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – О. : Фенікс, 2012. – 390 с.
2. Бочарова Н.В. Право Європейського Союзу. Частина 1: навч. Посібник. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2014. – 232 с.
3. Європейський Союз: економіка, політика, право : енцикл. слов. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ "Київ. ун-т", 2011. – 368 с.
4. Консолідовані версії договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (2010/С 83/01) : хрестоматія / упоряд. Б. В. Бабіна. – О. : Фенікс, 2012. – 294 с.
5. Качурінер В. Л. Компетенція Європейського Союзу та держав-членів в сфері охорони навколишнього середовища / В. Л. Качурінер // Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П. Є. Казанського : матеріали четвертої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 8–9 лист. 2013 р.) / відп. за випуск к.ю.н., доц. М. І. Пашковський; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс. – 2013. – С. 454-458. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/6074/Kachuriner%20Kompetenziya.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 14.10.2021). — Назва з екрана.
6. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. В. І. Муравйова. – Київ: Юрінком Інтер, 2011. – 704 с.
7. Consolidated version of the Treaty on and the Treaty on the Functioning of the European Union // Official Journal of the European Communities. – 2012. – 412 р.

Семінарське заняття №2-3: Організаційна структура Європейського Союзу.

Мета: з'ясувати структуру організаційного (інституційного) механізму ЄС; встановити співвідношення термінів «орган», «установа», «інститут» ЄС.

План:

1. Основні інституції Європейського Союзу:
 - 1.1. Європейський парламент.
 - 1.2. Європейська рада.
 - 1.3. Рада ЄС
 - 1.4. Європейська комісія.
 - 1.5. Суд ЄС.
 - 1.6. Європейський центральний банк.
 - 1.7. Рахункова палата.
2. Допоміжні інституції та агенції:
 - 2.1. Органи Європейського Союзу.
 - 2.2. Установи Європейського Союзу.

Ключові поняття: інституції Європейського Союзу, допоміжні інституції, Лісабонська угода, Парламент, Європейська рада, Рада Європейського Союзу, Єврокомісія, Суд Європейського Союзу, Європейський центральний банк, Європейський суд аудиторів, Економічний та соціальний комітет, Комітет Регіонів, Омбудсмен, Європейський інвестиційний банк, Європол, Євроюст.

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Напишіть реферат на тему: «Зміни в організаційному механізмі Європейського Союзу після прийняття Лісабонських домовленостей 2007 р.»

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Яким чином відбувається утримання депутатів Європарламенту?
2. Назвіть керівні органи Європарламенту.
3. Яке місце Європейської ради в системі органів Європейського союзу після прийняття Лісабонських домовленостей 2007 р.?
4. Охарактеризуйте внутрішню організацію Ради ЄС: Голова, комітети та робочі групи, Генеральний секретаріат.
5. Що Ви знаєте про Кодекс поведінки комісарів (2004 р.)?
6. Зазначте загальну характеристику повноважень Європейського центрального банку.
7. Назвіть компетенції Європейського суду аудиторів (Рахункової палати).

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття здобувач повинен ознайомитися з організаційними документами діяльності Європейського Союзу. На основі запропонованої літератури та документальної бази необхідно дослідити еволюцію створення та розвитку основних засад діяльності інститутів ЄС.

Література:

1. Головка О. І. Функції та компетенція органів Європейського Союзу у сфері соціальної політики: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Головка Оксана Ігорівна; НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. – К., 2003. – 16 с.
2. Голосніченко Д. І. Європейська Рада, Рада ЄС, Європарламент: розподіл Повноважень / Д. І. Голосніченко // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. – 2012. – Вип. 2(14). – С.151-155.
3. Гоці С. Європейська комісія: процеси ухвалення рішень і виконавчі повноваження / пер. з італ. І. Дробот. [К.] : К.І.С., 2007. – 202 с.
4. Гріненко О. О. Особисті привілеї та імунітети членів інституцій Європейського Союзу / О. О. Гріненко // Часопис Київського університету права. – 2011. – №2. – С. 275–278.
5. Грицаєнко Л. Інституційний механізм Європейського Союзу: поняття та принципи функціонування / Л. Грицаєнко // Вісник прокуратури. – 2009. – №4. – С. 103–109.

6. Дунаєва О.М. Феномен організаційного механізму Європейського Союзу / О.М. Дунаєва // Південноукраїнський правничий часопис. – 2012. – № 4. – С. 57-59.
7. Європейський Союз у ХХІ столітті: функціонування та розвиток: монографія / ред.: В.С. Загорський, О. Я. Красівський; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2016. – 631 с.
8. Копійка В.В. Європейський Союз: заснування та етапи становлення: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко ; Інститут міжнародних відносин Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. – К: Видавничий Дім "Ін Юре", 2001. – 447 с.
9. Марченко В. В. Конституційно-правовий статус уряду в країнах ЄС (на прикладі Франції, Федеративної Республіки Німеччини, Іспанії / В.В. Марченко. – Київ: Алерта, 2010. –216 с.
10. Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції / В.Посельський. – Київ: Смолоскип, 2002. –168 с.
11. Пазізіна К. В. Світова та європейська інтеграція: навч. посіб / К. В. Пазізіна, А. В. Уніят. – Тернопіль: [б. в.], 2013. – С. 95-110. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/19241> (дата звернення: 14.10.2021). — Назва з екрана.
12. Прокопенко Л. Л. Інституційна система ЄС : навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. –220 с. – Режим доступу: http://www.dridu.dp.ua/biblioteka/doc/Instytutsiyna_systema_ES.pdf (дата звернення: 14.10.2021). — Назва з екрана.
13. Тюшка А. Договір про Конституцію для Європи: генезис, юридична природа, політична цінність / А.Тюшка. Київ: К.І.С., 2007. – 228 с.

Семінарське заняття №4-5: Теорія та історія європейських інтеграційних процесів.

Мета: ознайомити здобувачів вищої освіти з провідними теоріями та концепціями європейської інтеграції, вивчити основні етапи формування Європейського Союзу.

План:

1. Сутність та види інтеграції.
2. Історія європейської інтеграції:
 - 2.1.Еволюція європейської ідеї.
 - 2.2.Договори про заснування та Єдиний європейський акт.
 - 2.3.Інституційне будівництво.
3. Вирішення гуманітарних питань у контексті європейських цінностей.
4. Політичні та соціальні чинники європейської інтеграції.

Ключові поняття: інтеграція, європейська інтеграція, теорії, концепції.

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.

3. Напишіть реферат на тему: «Зміна формату європейської інтеграції в результаті закінчення «холодної війни»».

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Розкрийте сутність поняття «європейська інтеграція».
2. Назвіть ознаки європейської інтеграції.
3. Проаналізуйте теоретичне підґрунтя процесів європейського об'єднання.
4. Яку територію займає Європейський Союз?
5. Скільки офіційних мов Європейського Союзу?
6. Як ви можете охарактеризувати післявоєнну обстановку у Західній Європі після Другої Світової війни?
7. Які три міжнародні організації стали у витоків створення Європейського Союзу?
8. Яка доля спіткала Європейську Конституцію?
9. Охарактеризуйте роль Лісабонських угод в сучасній побудові Європейського Союзу.

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття здобувач повинен ознайомитися з організаційними документами створення та діяльності Європейського Союзу. Прослідкувати історію західноєвропейської інтеграції та етапи формування Європейського Союзу на основі запропонованої літератури та документальної бази. Визначити чинники європейської інтеграції. З'ясувати, які договори лежали в основі створення ЄС, основні цілі Європейського Союзу.

Література:

1. Вахудова М.А. Нерозділена Європа: демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму / М. А. Вахудова. – Пер. з англ. Т. Цимбала. – К. : Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2009. – 379 с.
2. Віднянський С.В., Мартинов А.Ю. Об'єднана Європа від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу / С.В.Віднянський, А.Ю.Мартинов. – Київ: Вид-во Києво-Могилянська академія, 2011. – 395 с.
3. Горюнова Є.О. Євроінтеграція. Київ, 2013.
4. Десмонд Дайнен. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції : пер. з англ. М. Марченко. Київ: К.І.С., 2006. 696 с.
5. Європейська інтеграція / уклад. М.Яхтенфукс, Б.Колер-Кох [пер. з нім.]. Київ: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2007. – 396 с.
6. Європейський Союз у ХХІ столітті: функціонування та розвиток: монографія / ред.: В. С. Загорський, О. Красівський; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2016. – 631 с.
7. Європейський Союз : слов.-довід. / ред.-упоряд. М. Марченко. – Вид. 3-тє, оновл. – К. : К.І.С., 2006. – 138 с.
8. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу: моногр. / під ред. І.В.Яковюка. Київ, 2012. – 82 с.
9. Копійка В.В. Європейський Союз: заснування та етапи становлення: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко ; Інститут

- міжнародних відносин Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. – К: Видавничий Дім "Ін Юре", 2001. – 447 с.
10. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко. – Київ: Знання, 2012. – 759 с.
 11. Микієвич М. Від Парижу до Лісабону: завершення процесу міжнародної персоналізації Європейського Союзу/ М. Микієвич // Вісник Львівського університету: серія Міжнародні відносини. — 2012. — вип. 30. — С. 157–168
Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VLNU_Mv_2012_30_21.pdf (дата звернення: 14.10.2021). — Назва з екрана.
 12. Пазізіна К. В. Світова та європейська інтеграція: навч. посіб / К. В. Пазізіна, А. В. Уніят. – Тернопіль: [б. в.], 2013. – С. 75-82. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/19241> (дата звернення: 14.10.2021). — Назва з екрана.
 13. Палагнюк Ю.В. Еволюція теоретичних основ європейської інтеграції: державно-управлінський аспект / Ю.В. Палагнюк // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2013. – Вип. 2. – С. 76-85.
 14. Рябінін Є. Процеси інтеграції у ХХ столітті: основні концепції їх вивчення / Є. Рябінін. // Політичний менеджмент. – 2006. – №5. – С. 122-130.
 15. Світова та європейська інтеграція: навч. посібник / гол. ред. М.О.Багмет.– Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – 340 с.
 16. Теорія та історія європейської інтеграції: навчально-методичний комплекс / укл.: Круглашов А.М. Чернівці: Рута, 2013. – 100 с.
 17. Шпакович О. Особливості концепцій європейської інтеграції / О. Шпакович // Міжнародні відносини. – 2012. – Вип.38-39. –С. 105-107. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_mv_2012_38-39_28. дата звернення: (14.10.2021). — Назва з екрана.
 18. Ферхофштадт Гі. Сполучені Штати Європи: Маніфест для нової Європи / Гі Ферхофштадт. – пер. з англ. С. Кокізіук. – Київ: К.І.С., 2007. –65 с.
 19. Європейська інтеграція / Уклад. М. Яхтенфукс, Б. Колер-Кох; Пер. з нім. М. Яковлева. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія, 2007. – 394 с.
 20. Dougan M. The Treaty of Lisbon 2007: Winning minds, not hearts / M. Dougan // Common Market law review. – 2008. – Vol. 45. – Issue 3. – P. 617–703.
 21. Cruz B. J. The Legacy of the Maastricht-Urteil and the Pluralist Movement. European Law Journal. – 2008. – Vol. 14. – No. 4. – P. 389–422.
 22. European Union. Trade. – Mode of access: http://europa.eu/documentation/official-docs/index_en.htm (date of access: (14.10.2021). — Title from screen.

Семінарське заняття № 6: Валютна інтеграція.

Мета: охарактеризувати валютно-фінансову інтеграцію Європейського Союзу.

План:

1. Утворення європейської валютної системи.

2. Запровадження євро.
3. Основні інституції в системі валютних відносин Європейського Союзу.

Ключові поняття: валютна інтеграція, валютний союз, єкю (European Currency Unit, ECU), євро, єврозона, «План Вернера».

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. В чому полягає ідея «Плану Вернера»?
2. Назвіть позиції монетаристів і економістів щодо створення Європейської валютної системи.
3. Коли формально почала діяти Європейська валютна система?
4. Коли розпочався процес створення ЄВС?
5. Назвіть основні етапи створення ЄВС.
6. Визначте мету валютного союзу.
7. На яких принципах базується фінансова система Європейського Союзу?
8. На розв'язання яких завдань спрямована структура фінансової системи ЄС?
9. Охарактеризуйте основні інституції в системі валютних відносин Європейського Союзу.
10. Назвіть основні антикризові заходи Європейського Союзу.

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття здобувач повинен ознайомитися з доповіддю Вернера як програмою створення Економічного та Валютного Союзу. Висвітлити ключову подію – введення єдиної європейської валюти – євро. Визначити, в наслідок чого, у грудні 2011 року на черговому саміті ЄС у Брюсселі було прийнято рішення про посилення бюджетної дисципліни національних держав і формування бюджетного союзу з передаванням додаткових повноважень у сфері бюджетного контролю наднаціональним органам. Особливої уваги варто приділити характеристиці основних інституцій в системі валютних відносин Європейського Союзу, зокрема: Європейському інвестиційному банку, Європейському центральному банку, Європейському фонду розвитку, Європейському фонду регіонального розвитку.

Література:

1. Біла Л.М. Гармонізація фінансових систем країн Європейського Союзу / Л.М. Біла // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – № 10. – С.140-146.
2. Верига А. В. Європейська валютна інтеграція: перспективи для України / А.В. Верига // Теорія і практика суспільного розвитку. –2013. –№ 4. – Режим доступу: <http://www.teoria-practica.ru/-4-2013/economics/veriga.pdf>
3. Ковбаса В.А. Ресурс регіональних валютних систем та їх подальші перспективи / В.А. Ковбаса // Причорноморські економічні студії. –2017. – №21. –С. 9-15.

4. Кулішов В.В. До питання про валютно-фінансову систему / В.В. Кулішов // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – Серія: Економічні науки. – 2013. – № 1. – С. 356-358.
5. Ліснічук О. А., Боярин Ю. В. Пріоритетні заходи державного антикризового управління в провідних країнах Європейського Союзу/ О.А.Ліснічук, Ю.В.Боярин // Сталий розвиток економіки. – 2018. – № 1 (38). – С. 34–41.
6. Лук'яненко Д. Г. Глобальна економічна інтеграція: монографія / Д.Г. Лук'яненко. – Київ: ТОВ «Національний підручник». – 2009. – 217с.
7. Матюшенко І. Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник / І.Ю. Матюшенко, С.В. Беренда, В.В. Рєзніков. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – С. 134-143.
8. Пазізіна К. В. Світова та європейська інтеграція: навч. посіб / К. В. Пазізіна, А. В. Уніят. – Тернопіль: [б. в.], 2013. – С. 83-94. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/19241> (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.
9. Понін Ф. А. Європейський валютний союз: від Маастрихтського договору до боргової кризи / Ф. А.Понін // Фінанси і кредит. – 2012. – № 2.
10. Поштар Є. Валютно-фінансова інтеграція єс і перспективи розвитку європейської фінансової конвергенції / Є. Поштар // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2012. – Вип. 108(2). – С. 122-127. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_108%282%29__18 (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.
11. Протокол про Статут Європейського валютного інституту. 1992. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_630#Text (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.
12. Приступа Т.В. Європейська валютно-фінансова інтеграція: проблеми і перспективи для України / Т.В. Приступа // Фінансовий простір. – 2014. – №2. – С. 137-141. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2014_2_19 (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.
13. Савчук Ю. А. Проблеми розвитку європейської валютної інтеграції на третьому етапі створення Європейського економічного і валютного союзу: дис. ... канд. екон. наук: 08.05.01/ Савчук Юрій Анатолійович. – Київ, 2001.
14. Чугаєв О.А. Валютна інтеграція в Європейському Союзі: навчальний посібник / О.А. Чугаєв К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. – 191 с.
15. Чугаєв О.А. Валютна інтеграція в ЄС. 2021. – Режим доступу: https://e-learning.iir.edu.ua/pluginfile.php/5070/mod_book/chapter/808/Chugaiev_O_MonetaryIntegration.pdf (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.
16. Соціально-економічні причини європейської фінансової інтеграції / О.М. Шаров // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2015. – Вип. 22(3). – С. 129-146. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2015_22%283%29__16. (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.

17. Шаров О.М. Європейський валютний союз: межі зростання або точка біфуркації / О.М. Шаров // Міжнародна економічна політика. – 2014. – №1. – С. 23–45.
18. Protocol on the Statute of the European System of Central Banks and of the European Central Bank. – Mode of access: http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/en_statute_2.pdf (date of access: 14.10.2021). – Title from screen.
19. Ungerer H. A Concise History of European Monetary Integration: From EPU to EMU / H.Ungerer. – Westport (Conn.): Quorum books, 1997. - 338 p. – Mode of access: <https://lib.ugent.be/catalog/rug01:000418276> (date of access: 15.10.2021). — Title from screen.

Семінарське заняття № 7-8: Прийняття до Європейського Союзу нових членів.

Мета: охарактеризувати процес прийняття до Європейського Союзу нових членів.

План:

1. Початок процесу розширення ЄС.
2. Етапи включення до ЄС.
3. Критерії вступу.
4. Договір переговорів про вступ до ЄС країн Центральної та Східної Європи.
5. Вихід Великої Британії з ЄС («Brexit»).

Ключові поняття: європейська інтеграція, Копенгагенські критерії, Маастрихтська угода, «Brexit».

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Напишіть есе на тему: «Brexit: «плюси» та «мінуси» для ЄС».

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Назвіть умови вступу до ЄС.
2. Проаналізуйте основні процедури вступу до ЄС.
3. Коли відбулося перше розширення Європейського Співтовариства? Які зобов'язання отримали нові країни-члени ЄС?
4. Проаналізуйте шлях виходу Великої Британії з Європейського Союзу (від проведення референдуму «Чи потрібно Сполученому Королівству залишатися членом ЄС?» (23.06.2016 р.) до схвалення Палатою громад в II читанні законопроекту, який гарантував, що Велика Британія вийде з ЄС до 31.01.2020 р. (19.12.2019 р.)).

Методичні рекомендації:

Під час вивчення положень теми особливу увагу слід звернути на вимоги до членства, системні вимоги європейської інтеграції (ринкова економіка,

плюралістична демократія, права людини), вимоги «конвергенції» до учасників європейської інтеграції. Висвітлити процес першого розширення Європейських Співтовариств на початку 70-х рр. ХХ ст., коли до їх лав приєдналися Великобританія, Данія та Ірландія.; збільшення кількісного складу держав-членів у 1980-х роках, 1995 р., 2004 р., 2007 р. та 2013 р.

Слід зазначити, що вступив нових членів, зумовив динамічний розвиток інституційної структури ЄС. Так, протягом останніх років, інститути ЄС перебувають у стадії реформування з метою збільшити їх ефективність та легітимність. Також, зростання кількості держав-членів Європейського Союзу зумовило необхідність пошуку оптимальних шляхів реформування системи прийняття рішень в рамках інституційної структури ЄС, зокрема у Раді ЄС.

Варто звернути увагу, що зі змінами Лісабонського договору, держави-члени отримали право вийти із складу ЄС (ст. 50 ДЄС).

Література:

1. Договір «Про заснування Європейського об'єднання вугілля та сталі» від 18 квітня 1951 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_026.
2. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
3. Дев'яткіна М.С. Вплив «Брекситу» на подальший розвиток Європейського Союзу та Великої Британії у сфері цивільного судочинства та міжнародного комерційного арбітражу / М. С. Дев'яткіна // Журнал європейського і порівняльного права. – 2018. – С. 97-109.
4. Задоя А. О. Міжнародні інтеграційні та дезінтеграційні процеси: суперечливі наслідки / А. О. Задоя, А. П.Боцула // Академічний огляд. – 2017. – №1(46). – С.5-13.
5. Європейський Союз у ХХІ столітті: функціонування та розвиток: монографія / ред.: В.С. Загорський, О. Я. Красівський; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2016. – 631 с.
6. Європейський Союз : слов.-довід. 3-є вид., оновл. К. : К.І.С., 2006. –138 с.
7. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу: моногр. / під ред. І.В.Яковюка. Київ, 2012. – 82 с.
8. Івасечко О.Я., Коваль О.В. «Брексит» як новітня загроза цілісності Європейського Союзу: економічні та соціальні наслідки / О. Я. Івасечко, О. В. Коваль // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: історія. Політологія. – 2016. – Вип. 17. – С. 136-142.
9. Мателешко Ю. Вихід Британії з ЄС: політичні та економічні наслідки для України / Ю. Мателешко // Геополітика України: історія і сучасність. – 2017. – Вип. 1. – С. 134-142. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gpuiis_2017_1_10
10. Карасевич А. О., Лисенко Л. Г. Майбутнє Європейського Союзу: відділення чи наддержавка / А. О. Карасевич, Л. Г. Лисенко // Гілея: науковий вісник. – 2013. – № 78. – С. 390-393.

11. Марченко М. Тенденції розвитку Європейського Союзу та його правової системи / М. Марченко // Порівняльне правознавство. – 2012. – № 3-4. – С. 316-327.
12. Копійка В.В. Європейський Союз: заснування та етапи становлення: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко ; Інститут міжнародних відносин Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. – К: Видавничий Дім "Ін Юре", 2001. – 447 с.
13. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко. – Київ: Знання, 2012. – 759 с.
14. Ніколаєнко С.С. Брексіт: причини та можливі наслідки виходу Великобританії з ЄС / С. С. Ніколаєнко // Україна і Європейський Союз: шлях до сталого розвитку : зб. наук. ст. за матеріалами І наук. практ. конф. з європ. Права (м. Харків, 24 квіт. 2018 р.) – Харків. – 2018. – С. 307–312.
15. Пазізіна К. В. Світова та європейська інтеграція: навч. посіб / К. В. Пазізіна, А. В. Уніят. – Тернопіль: [б. в.], 2013. – С. 80-82. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/19241> (дата звернення: 14.10.2021).
16. Палагнюк Ю.В. Заснування і етапи становлення Європейського Співтовариства // Світова та європейська інтеграція: навч. посібник. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – С. 103-119. – Режим доступу: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/posibnuku/252/7.pdf>
17. Пащенко О. Врехіт: причини та наслідки / О.Пащенко // Актуальні проблеми суспільно-політичних наук: збірник матеріалів наукової конференції / упоряд.: О. І. Яременко, С. А. Лапшин. Вінниця, 2018. – С. 210-214. – Режим доступу: <http://93.183.203.244:80/xmlui/handle/123456789/2611> (дата звернення: 14.10.2021).
18. Теремцова Н.В. Теоретико-правові проблеми розширення Європейського Союзу: сучасний стан та перспективи / Н.В. Теремцова // Юридичний вісник. – 2011. – №1(18). – С. 51-53
19. Теорія та історія європейської інтеграції: навчально-методичний комплекс / укл.: Круглашов А.М. – Чернівці: Рута, 2013. –100 с.
20. Чевичалова Ж. В. Британська сецесія: черговий крок у непростих стосунках ЄС і Великої Британії / Ж. В. Чевичалова // Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики : зб. наук. ст. за матеріалами наук. конф. (м. Харків, 24 трав. 2016 р. Харків) – 2016. – С. 86-90.
21. Черінько І. Розширення Європейського Союзу в першому десятиріччі ХХІ століття. Політика Великої Британії / І.Черінько // Зовнішні справи. – 2013. – № 10. – С. 24-27.
22. Яковюк І. В. Врехіт: причини і наслідки британського референдуму / І. В. Яковюк // Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики: зб. наук. ст. за матеріалами наук. конф. (м. Харків, 24 трав. 2016 р.). – Харків, 2016. – С. 25-29.
23. Europe. Gateway to the European Union. – Режим доступу: <http://europa.eu> (дата звернення: 14.10.2021). — Назва з екрана.

МОДУЛЬ II

Окремі складові внутрішньої політики.

Семінарське заняття № 9: Засоби судового захисту.

Мета: ознайомитися із судовою системою Європейського Союзу.

План:

1. Загальна характеристика повноважень окремих структурних елементів Суду ЄС, Трибуналу.
2. Склад Суду ЄС, внутрішня організація Суду, Трибуналу, та спеціалізованих трибуналів.
3. Загальна характеристика порядку формування судових органів Європейського Союзу.
4. Прямі і непрямі дії та справи попереднього контролю в сфері судового захисту в рамках Європейського Союзу.
5. Можливість та обов'язок національних судів звертатися до Суду ЄС.

Ключові поняття: Суд ЄС, Трибунал, позови, судді та генеральні адвокати.

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Назвіть базові умови захисту прав людини і основних свобод в ЄС?
2. Хто може подавати скаргу до Європейського суду?
3. Який порядок подання скарги до Європейського суду?

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття здобувач повинен ознайомитися із повноваженнями окремих структурних елементів Суду Європейського Союзу та Трибуналу. Звернути увагу на розширення юрисдикції Загального Суду. Ніццьким та Лісабонським договорами.

Література:

1. Брацук І. Вплив Суду ЄС на формування та розвиток принципу верховенства права ЄС / І. Брацук // Митна справа. – Кн. 1. – 2012. – № 2(80). – С. 405-412.
2. Брацук І. Вплив Суду ЄС на формування та розвиток принципу прямої дії права Європейського Союзу / І. Брацук // Юридична Україна. – 2010. – № 2. – С. 129-132. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2010_2_25
3. Брацук І. З. Роль конституційних судів в імплементації права ЄС у національних правопорядках: на прикладі нових держав-членів ЄС / І. З. Брацук // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2013. – Вип. 115(2). – С. 44–50. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/> (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.
4. Договір про Європейський Союз від 07 лютого 1992 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029(дата звернення: 14.10.2021).

5. Камінська І.В. Судова система ЄС: гносеологічні засади функціонування та розвитку / І. В. Камінська // Часопис Київського університету права. – 2020. – № 1. – С 47-53.
6. Комарова Т.В. Організація судової системи Європейського Союзу / Т.В. Комарова // Вісник Національної академії правових наук України. – 2018. – Т. 25. – № 1. – С 79-96.
7. Комарова Т.В. Суд ЄС та національні інтереси держав – членів Європейського Союзу / Т.В. Комарова // Проблеми законності. – 2016. – Вип. 134. – С. 190–198.
8. Комарова Т. В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС: монографія / Т.В. Комарова. – Харків: Право, 2018. – 528 с.
9. Курс лекцій Право Європейського Союзу: навч.-посіб. для студентів та слухачів з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» / уклад. О. М. Солоненко, Б. В. Калиновський, Г. В. Тригубенко, А. І. Хальота. – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С.78-83.
10. МЗС Польщі заявило, що рішення Суду ЄС не відображає чинного законодавства країни // Українська правда. 5 листопада 2019. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/11/5/7102640/> (дата звернення: 14.10.2021). — Назва з екрана.
11. Суд Європейського Союзу: правовий статус та особливості реалізації правотворчої функції: монографія / Ірина Яворська, Михайло Микієвич; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім Івана Франка, 2017. – С.78-83.
12. Стрельцова О.В. До питання про юридичну природу Європейського Союзу та його правової системи / О.В. Стрельцова // Юридичний журнал. – 2013. – № 1(127). –С. 31-34.
13. Тюріна О. В. Основи права Європейського Союзу : навч. посіб / О. В. Тюріна. Київ: ФОП О. С. Ліпкан, 2012. – 100 с. – Режим доступу: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/6077> (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.
14. Court of Justice of the European Union. – Mode of access: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/en (date of access:14.10.2021). Title from screen.
15. InfoCuria. Case-law. – Mode of access: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=219725&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6642598> (date of access: 14.10.2021). Title from screen.

Семінарське заняття №10: *Європейські стандарти в сфері вільного руху товарів та вільного руху капіталів.*

Мета: визначити європейські стандарти в сфері вільного руху товарів та вільного руху капіталів.

План:

1. Поняття капіталу та руху капіталу. Принцип свободи руху капіталу.
2. Винятки (дозволені обмеження) з принципу свободи руху капіталу та їх застосування.
3. Особливості регулювання надання фінансових послуг.
4. Європейська система центральних банків і Європейський центральний банк.
5. Європейський інвестиційний банк.

Ключові поняття: європейські стандарти, капітал, валютний союз, митний збір, «пересування капіталів», «пересування платежів».

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Проаналізуйте принцип вільного руху товарів.
2. Що таке вільний рух капіталу?
3. Назвіть обмеження на рух капіталів, пов'язаних з функціонуванням Європейського валютного союзу.
4. Що право ЄС розуміє під капіталом? Яким документом встановлюється перелік видів руху капіталу, що регулюється правом ЄС? Чи є цей перелік вичерпним?

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття здобувач повинен дати загальну характеристику правового забезпечення вільного руху капіталу в ЄС. Звернути увагу на особливості регулювання надання фінансових послуг. Окремої уваги приділити європейська системі центральних банків і Європейському центральному банку.

Література:

1. Завгородня В. М. Вільний рух капіталу у правовому регулюванні фінансового ринку Європейського Союзу та перспективи використання європейського досвіду для України / В. М. Завгородня, Є. А. Самойленко // Правове регулювання відносин на фінансовому ринку: стан та напрями вдосконалення : монографія / відп. ред. В. Д. Чернадчук. – Суми: ВВП «Мрія» ТОВ, 2013. – С. 275–307.
2. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. Р. А. Петрова. Харків: Право, 2019. – С. 104-119. – Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19148/Fedorchuk_Svoboda_rukhu_kapitalu.pdf?sequence=1&isAllowed=y – (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.
3. Тюріна О. В. Основи права Європейського Союзу : навч. посіб / О. В. Тюріна. Київ: ФОП О. С. Ліпкан, 2012. – 100 с. – Режим доступу: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/6077> – (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.

4. Федорчук Д. Е. Свобода руху капіталу в Європейському Союзі / Д. Е. Федорчук // Право Європейського Союзу: підручник / за ред. Р. А. Петрова. Харків: Право, 2019. – С.157-176. – Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19148/Fedorchuk_Svoboda_rukhu_kapitalu.pdf?sequence=1&isAllowed=y – (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.

Семінарське заняття №11: *Європейські стандарти в сфері прав людини*

Мета: розглянути історію створення та розвитку інституту основ правового положення особистості на наднаціональному рівні в Європі; проаналізувати базові елементи системи основ правового положення особистості в Європейському Союзі.

План:

1. Базові елементи системи основ правового положення особистості в ЄС.
2. Загальна характеристика положень Європейської конвенції про захист прав людини й основних свобод 1950 р.
3. Загальна характеристика положень Декларації про права людини 1989 р., Хартії Співтовариства про основні соціальні права працівників 1989 р. Особливості даного документу.
4. Створення інституту громадянства Європейського Союзу. Маастрихтський договір 1992 р.
5. Загальна характеристика положень Хартії Європейського Союзу про основні права.
6. Місце Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод у праві ЄС
7. Свобода пересування громадян країн-членів ЄС в межах Союзу. Шенгенські угоди.

Ключові поняття: інститут громадянства ЄС, права, свободи, обов'язки, Хартія прав Європейського Союзу.

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Проаналізуйте принципи правового статусу людини і громадянина.
2. Назвіть джерела правового регулювання прав людини в рамках Європейського Союзу.
3. Назвіть основні положення Хартії Європейського Союзу про права людини.
4. Охарактеризуйте політичні права громадян ЄС.
5. Вкажіть основні права, свободи та обов'язки людини та громадянина у Європейському Союзі.
6. Визначте передумови формування Шенгенського простору.

Методичні рекомендації:

Під час підготовки до семінарського заняття необхідно з'ясувати етапи еволюції концепції захисту прав людини в праві ЄС, визначити особливості прав, свобод та обов'язків, якими наділяються громадяни ЄС, охарактеризувати основні положення Хартії ЄС про основні права, встановити співвідношення компетенції Ради Європи та Європейського Союзу у сфері захисту прав людини та визначити, яке місце посідає Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод в праві ЄС.

Під час вивчення положень теми особливу увагу слід звернути на розкритті сучасного стану та перспектив розвитку інституту громадянства ЄС.

Важливо з'ясувати також особливості інкорпорації в правову систему Європейського Союзу розробок Ради Європи, зокрема, Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р.

Література:

1. Базов О.В. Юрисдикція Європейського суду з прав людини: доктрина та практика: монографія / О.В.Базов. – Київ, 2017. – 424 с.
2. Бочарова Н.В. Право Європейського Союзу. Частина 1: навч. посібник / Н.В. Бочарова. – Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2014. – 232 с.
3. Віткаускас Д. Захист права на справедливий суд відповідно до Європейської конвенції з прав людини: посібник для юристів / Д. Віткаускас, Г. Диков. – Рада Європи, 2017. – 190 с.
4. Добрянський С. До характеристики юридичного гарантування прав людини у Європейському Союзі / С.Добрянський // Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини. – 2016. – Вип. 38. – С. 233-245.
5. Європейский Союз. Консолідовані Договори / Під ред. В.І. Муравйова. – Київ: Port-Royal, 1999. – 206 с.
6. Коваленко Я. І. Аналіз діяльності органів європейського союзу, до компетенції яких входить захист прав людини / Я. І. Коваленко // Вісник Пенітенціарної асоціації України. – 2018. – № 1. – С. 184-190.
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. База даних «Законодавство України». – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004. (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.
8. Курс лекцій Право Європейського Союзу: навч.-посіб. для студентів та слухачів з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» / уклад. О. М. Солоненко, Б. В. Калиновський, Г. В. Тригубенко, А. І. Хальота. – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 84-105.
9. Митник О. В. Особливості судового захисту конституційних прав і свобод у межах Європейської системи захисту прав людини / О. В. Митник // Прикарпатський юридичний вісник. – 2020. – № 4(33). – С. 11-17.
10. Поліванова О. М. Процес приєднання Європейського Союзу до Європейської конвенції з прав людини після Висновку 2/13 / О. М. Поліванова // Підприємництво, господарство і право. – 2020. – № 4. – С. 385-390.

11. Право Європейського Союзу: Підручник / за ред. В.І. Муравйова. – Київ: Юрінком Інтер, 2011. – 704 с.
12. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. Р. А. Петрова. – Харків: Право, 2019. – С. 83-103.

Семінарське заняття № 12: Політика у сфері кримінального права.

Мета: розглянути основні етапи формування спільної кримінальної політики Європейського Союзу.

План:

1. Поняття міжнародних злочинів, злочинів міжнародного характеру, транснаціональної злочинності.
2. Діяльність європейських організацій в сфері кримінального права.
3. Загальна характеристика положень «Гаазької програми по зміцненню свободи, безпеки та правосуддя в Європейському Союзі» 2004 р.
4. Створення та діяльність Європейського поліцейського відомства (Європол) та Європейського відомства для координації діяльності національних прокуратур (Євроюст).
5. Основні заходи Європейського Союзу в сфері боротьби зі злочинністю на сучасному етапі.

Ключові поняття: міжнародні злочини, злочини міжнародного характеру, транснаціональна злочинність, Європол, Євроюст.

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Написати реферат: «Спільна політика ЄС щодо окремих видів злочинів».

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Проаналізуйте співпраці у сфері охорони порядку та правосуддя країн-членів Європейського Союзу.
2. Назвіть основні функції Європолу.
3. Назвіть основні завдання Європолу.

Методичні рекомендації:

Під час вивчення положень теми особливу увагу слід звернути на ознайомлення з положеннями «Гаазької програми по зміцненню свободи, безпеки та правосуддя в Європейському Союзі», Рішення Ради «Про створення Європейського поліцейського відомства (Європол)» від 6 квітня 2009 р.

Важливо також розглянути основні напрями судового і поліцейського співробітництва у кримінальних справах, а також акти права ЄС в галузі кримінально-процесуального права.

Література:

1. Грицаєнко Л. Становлення простору свободи, безпеки та правопорядку в Європейському Союзі / Л.Грицаєнко // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2011. – №22. – С. 93-96.

2. Курс лекцій Право Європейського Союзу: навч.-посіб. для студентів та слухачів з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» / уклад. О. М. Солоненко, Б. В. Калиновський, Г. В. Тригубенко, А. І. Хальота. – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 106-128.
3. Кузенко У. І. Передумови формування єдиного простору безпеки та свободи Європейського Союзу / У. І. Кузенко // Університетські наукові записки. Право. – 2010. – №1. – С. 40-46.
4. Макаруха З. М. Правова характеристика «зовнішнього виміру» простору свободи, безпеки та юстиції Європейського Союзу / З. М. Макаруха // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2010. – №2. – С.379-387.
5. Право Європейського Союзу : навч. посіб. / В. М. Бесчасний, В. П. Філонов, О. В. Філонов, В. М. Субботін та ін. ; за ред. В.М. Бесчасного.– Київ: Знання, 2011. – 366 с.
6. Право Європейського Союзу: підручн. / за ред. О. К. Вишнякова. – Одеса: Фенікс, 2013. – 883 с.
7. Пухаленко В.П. Історія створення простору свободи, безпеки та правосуддя у рамках Європейського Союзу / В.П.Пухаленко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012. – №4. – С. 103-106.
8. Пшевлоцька Т. Співробітництво держав-членів Європейського Союзу з питань подолання злочинності крізь призму становлення зони свободи, безпеки та справедливості ЄС / Т. Пшевлоцька // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2008. – № 25. – С. 171-178.
9. Офіційний сайт Європейської поліцейської агенції (Європол). – Режим доступу: <https://www.europol.europa.eu/>. (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.

Семінарське заняття №13: Формування бюджету Європейського Союзу.

Мета: розглянути основні засади формування бюджету ЄС.

План:

1. Основні засади формування бюджету.
2. Розв'язання протиріч між країнами-членами й інституціями ЄС.
3. Основні етапи бюджетного процесу ЄС. Участь владних структур у виконанні бюджету.
4. Формування прибуткової та витратної частин бюджету ЄС.
5. Європейський Фонд Регіонального Розвитку.

Ключові поняття: бюджет, кошти, витрати, податок.

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Написати реферат на тему:
 - «Бюджет союзу і його формування за принципом від національних внесків до «власних ресурсів». Інші бюджетні принципи»;

- «Процедура складання бюджету. Наслідки відхилення проекту бюджету. Виконання бюджету».

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Визначте принципи формування бюджету.
2. Які Ви знаєте основні джерела бюджету Європейського Союзу?
3. Охарактеризуйте основні принципи бюджетної політики.
4. Як формується прибуткова частина бюджету?
5. Назвіть єдину одиницю обліку бюджету.
6. Що Ви знаєте про проєкт бюджету на 2021-2027 рр. («Креативне фінансування»)?

Методичні рекомендації:

Під час вивчення положень теми особливу увагу слід звернути на базові принципи функціонування бюджетної системи Європейського Союзу, проаналізувати основні принципи бюджетної політики ЄС. Вказати основні джерела бюджету Європейського Союзу.

Окремої уваги варто приділити бюджету на 2021-2027 рр.

Література:

1. Бояр А.О. Система власних ресурсів у формуванні бюджету ЄС / А.О. Бояр // Міжнародна економічна політика. – 2009. – №1. – С. 287–317.
2. Бояр А.О. Бюджетний процес у Європейському Союзі/ А.О. Бояр. – Луцьк: ФОП Захарчук В.М., 2012. – 524с.
3. Бояр А.О. Принципи функціонування бюджетної системи Європейського Союзу (The European Union Budgetary Principles) / А.О. Бояр // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Економічні науки. – 2009. – №7. – С. 199-203.
4. Зайцев Ю. Анализ эффективности управления бюджетными процессами в интеграционных объединениях на примере Европейского Союза / Ю.Зайцев. – Berlin: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2011. – 86 с.
5. Колупаєв Ю.Б. Проблемні аспекти формування та розвитку бюджету ЄС / Ю.Б. Колупаєв, І.О. Мельничук // Інфраструктура ринку. – 2018. – Вип. 17. – С. 363-367.
6. Косаняк В.Я. Правова природа бюджету / В.Я. Косаняк // Вісник Львівського університету. Серія: юридична. – 2000. – С. 230-239.
7. Мельничук І. О. Особливості реалізації бюджетної політики Європейського союзу в сучасних умовах / І. О. Мельничук // Збірник матеріалів науково-практичної конференції «Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України» (м. Ірпінь, 20-22 березня 2018 р.). – 2018. – С. 308-311.
8. Микієвич М. засади формування дохідної частини бюджету ЄС / М. Микієвич, О. Федорів // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2014. – Випуск 36. – Частина 2. – С. 25-34.

9. Польовик С. Проект бюджету ЄС на 2021–2027 рр. та його значення для України / С. Польовик // Борисфен Інтел. – 19 травня 2018. – Режим доступу: http://bintel.com.ua/uk/article/05_19_eu/ (дата звернення: 14.10.2021).
10. Поручник А.М. Процеси бюджетної консолідації в Європейському Союзі / А.М. Поручник, А.В. Кулай // Міжнародна економічна політика. – 2015. – №1(22). – С. 5-10.
11. Черемісова Т.А. Фінанси європейського союзу та особливості їх організації / Т.А. Черемісова // Економічний форум. – 2014. – №2. – С. 29-35.
12. Proposal for a Council Decision on the system of own resources of the European Union No 011/0183 (CNS) of 29 June 2011. P.1-22. — Mode of access:http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/documents/fin_fwk1420/proposal_council_own_resources_en.pdf- (date of access:14.10.2021). – Title from screen.
13. Ustrój Unii Europejskiej / pod red. Jana Barcza; aut. J. Barcz [i in.]. Т. 2.
14. Офіційний сайт Європейського Союзу. — Режим доступу: <http://europa.eu/> (дата звернення: 15.10.2021). – Назва з екрана.
15. Офіційний сайт Європейської комісії. — Режим доступу: http://ec.europa.eu/budget/biblio/documents/2013/2013_en.cfm (дата звернення: 15.10.2021). – Назва з екрана.

Семінарське заняття № 14: Спільна аграрна політика Європейського Союзу.

Мета: розглянути еволюцію спільної аграрної політики Європейського Союзу.

План:

1. Базові принципи спільної аграрної політики.
2. Цілі, засади та принципи спільної аграрної політики.
3. Механізми функціонування спільної аграрної політики ЄС.
4. Фінансування спільної аграрної політики ЄС. Витрати на спільну аграрну політику.

Ключові поняття: спільна аграрна політика, фермери, взаємоузгодження.

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Назвіть головну початкову мету спільної аграрної політики ЄС.
2. Кого називають «батьком» Спільної сільськогосподарської політики?
3. Визначте характерні риси сучасної моделі аграрних відносин в Євросоюзі.

Методичні рекомендації:

Під час підготовки до семінарського заняття необхідно з'ясувати засади створення Спільної сільськогосподарської політики (ССП (Common Agricultural Policy, CAP) у римському договорі (1957 р.), вказати її цілі та головні завдання. Проаналізувати спроби змінити систему і обмежити витрати на ССП, головні засади реформування ССП закладені в «Програмі–2000» («Agenda–2000»),

«Health Check». Висвітлити варіанти розвитку САП у комюніке Європейської Комісії «Спільна аграрна політика (САП) до 2020 року: назустріч продовольчим, природно-ресурсним та територіальним викликам майбутнього», цілі аграрної політики на 2014-2020 років.

Література:

1. Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи / за ред. проф. Т. О. Зінчук. – Київ: «Центр учбової літератури», 2019. – 494 с.
2. Варшавська Н.Г. Спільна аграрна політика ЄС: генезис, основні цільові орієнтири для України / Н.Г. Варшавська // Економіка і організація управління. – 2016. – № 2 (22). – С.215-222.
3. Вінська О. Й. Особливості сучасного стану реалізації Спільної Аграрної Політики Європейського Союзу / О. Й. Вінська // Економічний простір. – 2010. – №40. – С. 5-19.
4. Горюнова Є. О. Євроінтеграція: навч.посіб / Є. О. Горюнова. – Київ: Академвидав, 2013. – 224с.
5. Еволюція Спільної Аграрної Політики ЄС: наслідки для України // Інститут Економічних досліджень та Політичних консультацій. Німецька консультативна група при Уряді України. – Режим доступу: <http://ier.kiev.ua> (дата звернення: 15.10.2021). – Назва з екрана.
6. Клименко І. В. Спільна аграрна політика Європейського Союзу: можливості та виклики для України. Аналітична доповідь / Клименко І.В., Бугрій М.Г., Ус І.В. – Київ: НІСД, 2011. – 19 с.
7. Малько Ю. Конвергенція політики сільського розвитку в європейському просторі / Ю.Малько // Демократичне врядування. – 2014. – Вип. 14.
8. Матюшенко І. Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Рєзніков. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. –С. 231-239.
9. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. Р. А. Петрова. – Харків: Право, 2019. – С. 276-294.
10. Спільна аграрна політика Європейського Союзу: можливості та виклики для України. – Київ: НІСД, 2011.
11. Overview of CAP Reform 2014-2020. – Mode of access: http://ec.europa.eu/agriculture/policy-perspectives/policy-briefs/05_en.pdf (date of access: 15.10.2021). — Title from screen.
12. The history of the CAP. – Mode of access: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-history/index_en.htm (date of access: 15.10.2021). — Title from screen.

Семінарське заняття № 15: *Спільна торговельна політика Європейського Союзу.*

Мета: розглянути особливості формування спільної торговельної політики Євросоюзу.

План:

1. Особливості формування спільної торговельної політики ЄС. Основні етапи процесу формування спільної торговельної політики ЄС.
2. Сфери спільної торговельної політики ЄС. Цілі спільної торговельної політики ЄС.
3. Інструменти спільної торговельної політики ЄС.
4. Загальна система преференцій ЄС.

Ключові поняття: торговельна політика, імпорتنі тарифи, автономна та договірна політики.

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Визначте зміст спільної торговельної політики ЄС.
2. Схарактеризуйте розширення сфери спільної торговельної політики ЄС.
3. Прослідкуйте зміни наповнення спільної торговельної політики ЄС в Римських, Амстердамських, Ніцьких, Лісабонських угодах.
4. Визначте функції Європейської Ради, Європейської Комісії та Європейського Парламенту у реалізації спільної торговельної політики.

Методичні рекомендації:

Під час підготовки до семінарського заняття необхідно дати визначення поняттю «єдина торговельна політика ЄС» (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства, ст. 131.). Проаналізуйте мету єдиної торговельної політики, правила й інструменти спільної торговельної політики ЄС. Назвіть області, в яких застосовується спільна торговельна політика / згідно договору про створення ЄС (ст. 133).

Окремої уваги варто приділити змінам наповнення спільної торговельної політики ЄС в Римських, Амстердамських, Ніцьких, Лісабонських угодах.

Література:

1. Матюшенко І. Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – С.239-243.
2. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. Київ: Ін Юре, 2015. Кн. перша : Інституційне право Європейського союзу / В. І. Муравйов, О. М. Шпакович, О. М. Лисенко, О. В. Святун. – Київ: Ін Юре, 2015. – 312 с.
3. Пазізіна К. В. Світова та європейська інтеграція: навч. посіб / К. В. Пазізіна, А. В. Уніят. – Тернопіль: [б. в.], 2013. – С. 111-125. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/19241> (дата звернення: 14.10.2021). – Назва з екрана.
4. Солодковська Г. В. Перспективи модернізації торговельної політики Європейського Союзу / Г. В. Солодковська // Науковий вісник Ужгородського

- національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2017. – Вип. 12. – Ч. 2. – С. 121-126.
5. Федотова Ю.В. Особливості торговельної політики країн Європейського Союзу / Ю.В. Федотова // Проблеми системного підходу в економіці. – 2019. Вип. – № 3(71). – С. 41-46.
 6. Шнирков О. І. Спільна торговельна політика Європейського Союзу. Матеріали до лекцій. – 2019. – Режим доступу: https://e-learning.iir.edu.ua/pluginfile.php/5070/mod_book/chapter/285/Шнирков%20О.%20Спільна%20торговельна%20політика%20ЄС%20.pdf- (дата звернення: 16.10.2021). – Назва з екрана.
 7. Чентуков І.Ю. Торговельна політика Європейського Союзу в сучасних умовах / І.Ю. Чентуков // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: економіка. – 2015. – Вип. 10. – С. 87-95.
 8. Eurostat, 2019. – Mode of access: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/conferences> (date of access: 16.10.2021). — Title from screen.

Семінарське заняття № 16: Спільна соціальна політика Європейського Союзу.

Мета: розглянути основні засади формування соціальної політики Євросоюзу; охарактеризувати її реалізацію в умовах євроінтеграції.

План:

1. Сутність соціальної політики ЄС. Суб'єкти.
2. Функції ЄС як суб'єкта соціальної політики, основні завдання.
3. Базові принципи формування соціальної політики ЄС. Соціально орієнтована ринкова економіка.
4. Реалізація спільної соціальної політики ЄС в умовах євроінтеграції.
5. Пріоритетні напрями реалізації спільної соціальної політики ЄС.
6. Регулювання ринку праці. Підтримка підприємництва та сприяння створенню нових робочих місць. Пенсійне забезпечення.

Ключові поняття: соціальна політика, соціальні програми, суб'єкт, соціальний захист, ринок праці, робочі місця, пенсійне забезпечення.

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Назвіть основні напрями реалізації соціальної політики ЄС
2. Проаналізуйте систему соціального захисту населення в країнах Євросоюзу.
3. Визначте напрямки реформування соціальної політики ЄС.

Методичні рекомендації:

Під час підготовки до семінарського заняття необхідно охарактеризувати основні моделі соціальної політики, дати оцінку тенденціям і проблемам

реалізації державної соціальної політики та системі соціального захисту населення в країнах Євросоюзу, визначити напрямки її реформування.

Необхідно проаналізувати основні права працівників за Соціальною хартією Європейського Союзу (1989 р.).

Література:

1. Головка О. І. Функції та компетенція органів Європейського Союзу у сфері соціальної політики: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Головка Оксана Ігорівна. – К., 2003. – 16 с.
2. Європейське право. Право Європейського союзу: підручник : у 3 кн.: Кн. 3 / В. І. Муравйов та ін. – 2015. – 405 с.
3. Кузьменко Р. В. Соціальна політика: основні проблеми періоду глобалізації / Р. В. Кузьменко // Держава та регіони. – 2008. – № 6. – С. 120-123.
4. Ларіна Н. Б., Ткач О. І. Перспективи становлення європейської соціальної моделі. *Держава та регіони*. Серія: Державне управління. – 2013. – № 3. – С. 14-19.
5. Норд Г. Л., Черненко К. П. Порівняльний аналіз функціонування багаторівневих систем пенсійного забезпечення в країнах ЄС та можливості їх запровадження в Україні / Г. Л. Норд, К. П. Черненко // Наукові праці. Економіка. – Том 126. – Випуск 113. – С. 47-53. – Режим доступу: <http://economy.chdu.edu.ua/article/view/77274> (дата звернення: 16.10.2021). – Назва з екрана.
6. Пазізіна К. В. Світова та європейська інтеграція: навч. посіб / К. В. Пазізіна, А. В. Уніят. – Тернопіль: [б. в.], 2013. – С. 141-151.. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/19241> - (дата звернення: 16.10.2021). – Назва з екрана.
7. Право Європейського Союзу: підручник / В. І. Муравйов, О. М. Лисенко, І. В. Влялько, К. В. Смирнова, І. А. Березовська, А. Л. Федорова, О. В. Святун, О. М. Шпакович. – Київ: Юрінком Інтер, 2011. – 703 с.
8. Окладна М. Г., Яковюк І. В. Соціальна політика Європейського Союзу: становлення і розвиток. – Харків: ТОВ «Оберіг», 2016. – 40 с. – Режим доступу: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11491/1/Okladna_Yakoviyk_2016.pdf (дата звернення: 16.10.2021). – Назва з екрана.
9. Офіційний сайт Європейської Комісії. URL:http://ec.europa.eu/index_en.htm
10. Ралко О. С. Особливості реалізації соціальної політики ЄС / О. С. Ралко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Економіка і менеджмент. – 2016. – С. 37–40. – Режим доступу: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/21-2016/9.pdf>. (дата звернення: 16.10.2021). – Назва з екрана.
11. Салькова Т. В. Класифікація моделей пенсійних систем в країнах Європейського Союзу / Т. В. Салькова // Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 25-26 серпня 2017 р.). – Херсон, 2017. – С.64-67. –

Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/other/18aug2017/21.pdf>
(дата звернення: 14.10.2021).

12. Скуратівський В. Державне регулювання фінансового забезпечення пенсійних систем: досвід країн Європейського Союзу / В. Скуратівський, О. Линдюк // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2011. – Вип. 1. – С. 206-217.
13. Слюсаренко К. В. Соціальна політика ЄС: сучасні виклики і перспективи / К.В. Слюсаренко, М. М. Садовенко // Економічний аналіз. – 2017. – № 1. – С. 80-90.
14. Шевчук А. Організація пенсійного забезпечення в ЄС: досвід для України / А. Шевчук // Демократичне врядування. – 2012. – Вип. 9. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2012_9_15. (дата звернення: 16.10.2021). – Назва з екрана.
15. Шутаєва О. О. Моделі соціальної політики ЄС: основні напрямки трансформації / О. О.Шутаєва, В. В. Побірченко // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: «Економіка і управління». – 2013. – Т. 26 (65). – № 1. – С. 174-182.
16. Правове регулювання пенсійного забезпечення в ЄС. – Режим доступу: https://kmeep.law.sumdu.edu.ua/sites/default/files/files/tema_9.pdf (дата звернення: 16.10.2021). – Назва з екрана.
17. Rajevska F. Social Policy in Latvia. Welfare State under double pressure. Project “Poverty, social assistance and social inclusion – Developments in Estonia and Latvia in comparative perspective”, Fafo-Report 498. – Mode of access: <http://www.Fafo.no/pub/rapp/498/498.pdf> (date of access: 17.10.2021). — Title from screen.

Семінарське заняття № 17-18: Спільна регіональна політика Європейського Союзу.

Мета: проаналізувати процес формування та принципи реалізації спільної регіональної політики ЄС.

План:

1. Формування реалізації спільної регіональної політики ЄС.
2. Вплив інтеграційних процесів на регіональний розвиток.
3. Принципи реалізації спільної регіональної політики ЄС.
4. Організаційно-економічний механізм реалізації спільної регіональної політики ЄС.
5. Основні напрями реалізації спільної регіональної політики країнами-членами ЄС.
6. Загальні тенденції регулювання регіональної політики.

Ключові поняття: регіональна політика, «політика згуртування», регіональний розвиток, субсидіарність, партнерство, концентрація, програмування, компліментарність.

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Що розуміють під регіоном у регіональній політиці? Які загальні ознаки регіону ви можете назвати?
2. Яким чином Римський договір визначав роль і місце регіональної політики ЄС?
3. Назвіть документи Європейського парламенту, які стосувалися розвитку регіональної політики в 60-х роках ХХ ст.
4. Які пропозиції щодо регіональної політики містилися в Пакеті Делора?
5. У чому суть кожного принципу регіональної політики ЄС?
6. 2. Що таке «Комітет просторового розвитку»?
7. Що таке «політика згуртування»?
8. Чим, відповідно до свого статусу, займається Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи?
9. Яка організаційна структура Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи?
10. Назвіть найважливіші принципи регіональної політики.
11. Охарактеризуйте основні напрями реалізації спільної регіональної політики країнами-членами ЄС.
12. Назвіть нові парадигми у розвитку регіональної економіки.

Методичні рекомендації:

Під час підготовки до семінарського заняття необхідно охарактеризувати принципи формування спільної регіональної політики ЄС та інституційний механізм її реалізації через Структурні фонди.

Ознайомитися з теоретичними підходами і практичними засобами проведення регіональної політики Європейського Союзу, визначити необхідність розроблення європейської стратегії регіонального розвитку, заснованої на конкуренції і кооперації, визначити особливості регіонального розвитку країн-членів ЄС, дати характеристику їх принципів ознак.

Окремої уваги необхідно приділити сучасним напрямам розвитку регіональної економіки, основним принципам організації, фінансування та соціально-економічної ефективності регіональної політики ЄС.

Література:

1. Біла С. Засади регіональної політики ЄС та пріоритети регіонального розвитку до 2020 року/ С. Біла //Регіональна політика Європейського Союзу: підручник / за ред. В. Чужикова. – Київ: КНЕУ, 2016. – 495 с.
2. Гуцало Л. В. Каталонська криза: спроби врегулювання / Л. В. Гуцало // Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Міжнародні відносини: історія, теорія та практика» (28 лютого 2019 року). Суми, 2019. – С. 177-179. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/28684/1/Гуцало%20Л.В.-177-179.pdf> (дата звернення: 17.10.2021). – Назва з екрана.

3. Гуцало Л. В. Сучасний сепаратистський рух у Каталонії / Л. В. Гуцало // Суспільні науки: напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 19-20 липня 2019 року). – Одеса: ГО «Причорноморський центр досліджень проблем суспільства», 2019. – С. 5-8. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/29782/1/НАПРЯМ_1.PDF (дата звернення: 17.10.2021). – Назва з екрана.
4. Гуцало Л. Каталонські референдуми 2014 р. та 2017 р.: позиції центральної та регіональної влади/ Л. В. Гуцало, Г.А. Міщук // Емінак. – 2021. – №2. – С. 256-265. – Режим доступу: <https://www.eminak.net.ua/index.php/eminak/article/view/532/354> (дата звернення: 17.10.2021). – Назва з екрана.
5. Завада П. Регіональна політика Європейського Союзу – внесок у дискусію. *Forum-ekonomiczne*. August 14, 2020. – Режим доступу: <https://www.forum-ekonomiczne.pl/регіональна-політика-європейського/?lang=uk> (дата звернення: 17.10.2021). – Назва з екрана.
6. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС? – Режим доступу: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_uk.pdf (дата звернення: 17.10.2021). – Назва з екрана.
7. Калашник М.В. Особливості реалізації політики регіонального розвитку ЄС / М.В. Калашник // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 7. – Ч. 1. – С.96-98. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_07/25.pdf (дата звернення: 17.10.2021). – Назва з екрана.
8. Куйбіда В. С., Федулова Л. І. Нова регіональна політика ЄС: уроки для України: аналіт. зап. – Київ : НАДУ, 2019. – 24 с. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/pages/dop/198/files/1d7ad593-7d76-4941-bcfa-1d0cb1fbf345.pdf> (дата звернення: 17.10.2021). – Назва з екрана.
9. Ліпенцев А. Інституції міжрегіонального співробітництва. Європейський Союз у ХХІ столітті: функціонування та розвиток: монографія / за заг. ред. В. Загорського, О. Красівського. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2016. – 632 с.
10. Ортіна Г. В. Особливості регіональної політики Європейського Союзу / Г.В. Ортіна // Наукові праці НДФІ. – № 4 (61). – 2012. – С. 147-149.
11. Пазізіна К. В. Світова та європейська інтеграція: навч. посіб / К. В. Пазізіна, А. В. Уніят. – Тернопіль: [б. в.], 2013. – С. 152-173. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/19241> (дата звернення: 17.10.2021). – Назва з екрана.
12. Писаренко С. М.Регіональна політика та Структурні Фонди ЄС: навч.-метод. матер. / С. М. Писаренко, Л. П. Черняга. – Львів: ЛНУім. Франка, 2010.
13. Полякова Ю.В. Засади формування регіональної політики ЄС та пріоритети її імплементації в Україні / Ю.В. Полякова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2018. – Том 4. – № 30. – С. 45-48.

14. Регіональна політика Європейського Союзу: підручник / за ред. Віктора Чужикова. – Київ: КНЕУ, 2016. – 495 с. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/userfiles/evrointegracii/Pidruchnik_ERDM_2016.pdf (дата звернення: 16.10.2021). – Назва з екрана.
15. Шамбровський Г. О. Регіональна політика та Структурні фонди ЄС: Навчально-методичні матеріали до вивчення курсу. – Львів.: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – Режим доступу: <https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Регіональна-політика-і-структурні-фонди-ЄС.pdf> (дата звернення: 16.10.2021). – Назва з екрана.
16. Шамбровський Г. О. Регіональна політика Європейського Союзу: навч. посіб./ Г. О. Шамбровський. – Київ: Знання, 2011. – 187 с.
17. Cohesion Policy and Spain // European Commission. — Mode of access: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/information/cohesion-policyachievement-and-future-investment/factsheet/spain_en.pdf (date of access: 17.10.2021). — Title from screen.
18. Europa: Regional policy. — Mode of access: http://europa.eu/pol/reg/index_en.htm.
19. Junkos A. E. Resilience as the new EU Foreign Policy paradigm: a pragmatist turn/ A. E. Junkos // European Security: Online Journal. — Mode of access: <https://eucivcap.files.wordpress.com/2017/02/ana-e-juncos-resilience-as-the-new-eu-foreign-policy-paradigm.pdf> date of access: 17.10.2021). — Title from screen.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ:

1. Загальна характеристика основних напрямків внутрішньої політики ЄС.
2. Витоки ідеї «об'єднаної Європи», Декларація Шумана 1950 р.
3. Загальна характеристика Паризького договору 1951 р. та Римських договорів 1957 р.
4. Значення та зміст Єдиного європейського акту 1986 р.
5. Маастрихтський договір 1992 р. і створення ЄС.
6. Пілларна (опорна) структура ЄС за Маастрихтським договором 1992 р.
7. Загальна характеристика Лісабонського договору 2007 р.
8. Цінності та завдання ЄС за Лісабонським договором 2007 р.
9. Класифікація повноважень ЄС.
10. Основні принципи реалізації компетенції ЄС.
11. Виключна компетенція ЄС.
12. Спільна компетенція ЄС та його держав-членів.
13. Доповнююча компетенція ЄС.
14. Спеціальні компетенції ЄС.
15. Принцип субсидіарності.
16. Принцип пропорційності.
17. Процедура посиленого співробітництва (enhanced cooperation).
18. Процедура вступу до ЄС і виходу з нього: загальна характеристика.
19. Поняття «acquis» ЄС.
20. Загальна характеристика організаційного механізму ЄС.

21. Реформування інституційної системи ЄС за Лісабонським договором 2007 р.
22. Порядок формування, склад та структура Європейської Комісії.
23. Правовий статус Президента Європейської Комісії.
24. Повноваження Європейської Комісії.
25. Порядок обрання Європейського Парламенту, його склад та внутрішня структура.
26. Функції та повноваження Європейського Парламенту.
27. Склад Європейської Ради, її функції та повноваження.
28. Президент Європейської Ради: порядок обрання, функції та повноваження.
29. Склад та конфігурації Ради ЄС.
30. Система головування в Раді ЄС.
31. Особливості процедури прийняття рішень Радою ЄС.
32. Повноваження Ради ЄС.
33. Структура та повноваження Європейського центрального банку.
34. Склад та повноваження Рахункової палати ЄС.
35. Економічний та соціальний комітет: склад та повноваження.
36. Комітет регіонів: склад та повноваження.
37. Загальна характеристика судової системи ЄС.
38. Правовий статус та склад Суду Справедливості ЄС (Court of Justice of the EU).
39. Правовий статус та склад Загального суду (General Court).
40. Юрисдикція Суду ЄС.
41. Судовий перегляд актів інститутів ЄС.
42. Європейський валютний союз. Фази утворення Валютного Союзу.
43. Поняття внутрішнього ринку ЄС.
44. Вільний рух товарів в межах внутрішнього ринку ЄС.
45. Вільне пересування осіб в ЄС.
46. Свобода руху капіталу в ЄС.
47. Основні засади формування бюджету Європейського Союзу.
48. Механізми прийняття рішень при формуванні бюджету Європейського Союзу.
49. Формування прибуткової частини бюджету Європейського Союзу.
50. Формування видаткової частини бюджету Європейського Союзу.
51. Еволюція спільної аграрної політики Європейського Союзу.
52. Механізм функціонування спільної аграрної політики Європейського Союзу.
53. Фінансування спільної аграрної політики Європейського Союзу.
54. Особливості формування спільної торговельної політики Європейського Союзу.
55. Інструменти спільної торговельної політики Європейського Союзу.
56. Захист внутрішнього ринку Європейського Союзу.
57. Спільна торговельна політика Європейського Союзу щодо країн світу.
58. Сутність і основні засади формування соціальної політики Європейського Союзу.
59. Базові принципи формування соціальної політики Європейського Союзу.

- 60.Реалізація спільної соціальної політики Європейського Союзу в умовах євроінтеграції.
- 61.Регулювання ринку праці.
- 62.Підтримка підприємництва та сприяння створенню нових робочих місць.
- 63.Розвиток і поширення наукових досліджень та інновацій на ринку праці.
- 64.Досягнення гнучкості та безпеки на ринку праці.
- 65.Пенсійне забезпечення.
- 66.Пріоритетні напрями реалізації спільної соціальної політики Європейського Союзу.
- 67.Спільна регіональна політика Європейського Союзу.
- 68.Формування та принципи реалізації спільної регіональної політики Європейського Союзу.
- 69.Організаційно-економічний механізм реалізації спільної регіональної політики Європейського Союзу.
- 70.Основні напрями реалізації спільної регіональної політики країнами - членами Європейського Союзу.
- 71.Система освіти в Європейському Союзі.
- 72.Розвиток науки в Європейському Союзі.
- 73.Охорона здоров'я в країнах Європейського Союзу.
- 74.Спроби побудови єдиної правоохоронної системи Європейського Союзу.
- 75.Екологічна політика Європейського Союзу.

Навчальне видання

Гон М. М., Гуцало Л. В.

**Методичні рекомендації до семінарських занять з освітньої
компоненти «Внутрішня політика Європейського Союзу»**

для здобувачів спеціальності 052 Політологія

Надруковано з оригінал-макета автора

Надруковано з оригінал-макета автора
Підписано до друку. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний
Умов. друк. арк.2 д.а.. Наклад 50
